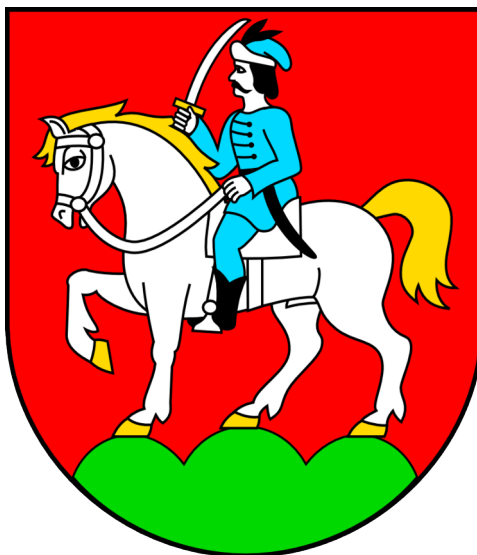

*Załącznik Nr 1
do zarządzenia Wójta Gminy
Węgierska Górka Nr W.0050.051.2023
z dnia 19 czerwca 2023 r.*

Projekt

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE WĘGIERSKA GÓRKA
NA LATA 2023 – 2027**

**GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
WĘGIERSKA GÓRKA
Czerwiec 2023 r.**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	str. 3
1. PRZEMOC DOMOWA. INFORMACJE OGÓLNE	str. 4
1.1. Przepisy prawne regulujące kwestie przemocy domowej	str. 4
1.2. Zadania i obowiązki gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	str. 9
2. ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ. PODSTAWY TEORETYCZNE	str. 11
2.1. Definicja przemocy, rodzaje i cykle przemocy.	str. 11
2.2. Przyczyny i skutki przemocy domowej.	str. 13
3. PROBLEM PRZEMOCY DOMOWEJ W PERSPEKTYWIE LOKALNEJ I PONADLOKALNEJ	str. 15
3.1. Diagnoza i ocena sytuacji.	str. 15
3.2. Zasoby społeczne Gminy Węgierska Górka wobec zjawiska przemocy domowej	str. 21
4. PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY	str. 23
4.1. Cel główny i cele szczegółowe Programu.	str. 23
4.2. Adresaci Programu.	str. 29
4.3. Źródła i formy finansowania Programu.	str. 29
4.4. Monitoring i ewaluacja Programu.	str. 30
4.5. Analiza SWOT dotycząca realizacji zakładanych celów programu.	str. 31
5. ZAKOŃCZENIE	str. 34
BIBLIOGRAFIA	str. 35
Spis tabel i wykresów.	str. 35
Spis rysunków.	str. 36

WPROWADZENIE

Konflikty, agresja i przemoc to powszechnie występujące zjawiska w świecie współczesnym, są one częścią naszego codziennego życia. Często stykamy się z nimi na ulicy, w pracy, w szkole, w domu, w internecie, w radiu i w telewizji. Zjawiska te występują w całej rozciągłości od formy zawoalowanej (np. tzw. ukryty konflikt, bierna agresja), przez formę otwartą (np. agresja słowna i fizyczna), aż po formę strukturalną (np. zorganizowana przestępczość, konflikty zbrojne). Konflikty, agresja i przemoc wpisały się na stałe w dyskurs polityczny, odmiennosc etniczną i religijną, stosunki sąsiedzkie ale też w relacje wewnątrz rodzinne. Przemoc domowa to zjawisko złożone (wielowymiarowe), zróżnicowane etiologicznie. Jednak niezależnie od przyczyn przemocy domowej jest to zjawisko jednoznacznie oceniane, jako negatywne, gdyż zaburza podstawowe funkcje rodziny, poczucie bezpieczeństwa i równowagi psychicznej, harmonijny rozwój kształtujący osobowość, system norm, postaw i wartości jej członków. W szczególnej sytuacji znajdują się osoby, które żyły lub nadal żyją w konflikcie domowym, doznawały agresji i przemocy ze strony osób z bliskiego kręgu. Utrzymywanie się przemocy domowej powoduje najczęściej rozległe i długotrwałe szkody, negatywnie rzutuje na wszystkie sfery życia człowieka uwikłanego w przemoc. Istnieje tutaj duże ryzyko uszczerbku na zdrowiu i zagrożenie życia. Częste sytuacje zagrożenia ze strony najbliższych rodzą w wymiarze psychologicznym: permanentny stres, żal, poczucie krzywdy i niesprawiedliwości, strach i lęk o bezpieczeństwo swoje i bliskich, bezsilność, poczucie osamotnienia, utratę poczucia własnej wartości, depresję, a w wymiarze społecznym: destruktywne wzory zachowań i interakcji, dysproporcje układów i relacji w rodzinie, dezorganizację, a nawet rozpad życia rodzinnego, zawodowego i towarzyskiego.

Niniejszy Program powstał z myślą o osobach doznających przemocy i agresji ze strony innych osób, w szczególności osób z bliskiego kręgu rodzinnego. Program ten ujmuje kwestie przemocy domowej w sposób całościowy i systemowy. Program zorientowany jest na pomoc indywidualnym osobom w związku z doświadczaną przez te osoby przemocą, a także na budowę i rozwój interdyscyplinarnych przedsięwzięć, pobudzania społecznej aktywności, wzmacnianie pozytywnych i niwelowanie negatywnych czynników środowiskowych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Dokument jest zbieżny z celami i kierunkami działań zawartymi w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021 – 2026, uwzględnia również programy i strategie krajowe, wojewódzkie i powiatowe związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej i ochroną ofiar przemocy domowej oraz z zapobieganiem negatywnym zjawiskom społecznym.

Program został opracowany z uwzględnieniem konsultacji społecznych oraz konsultacji z wybranymi przedstawicielami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i organizacji pozarządowych. Program jest kontynuacją opracowania uchwalonego w dniu 22 kwietnia 2022 r. przez Radę Gminy w Węgierskiej Górze, został on dostosowany do zmian w przepisach wprowadzonych ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, cele programu poddano niewielkim korektom.

Autorami programu są pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze: Sławomir Grzegorzek oraz Elżbieta Jarco.

1. PRZEMOC DOMOWA. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Przepisy prawne regulujące kwestie przemocy domowej.

Unormowania prawne dotyczące kwestii przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy możemy odnaleźć na gruncie prawa międzynarodowego i krajowego: w deklaracjach i konwencjach, ustawach i rozporządzeniach, strategiach i programach.

Przepisy prawa międzynarodowego ujmują przemoc, jako łamanie praw i wolności człowieka, ponieważ przemoc narusza tak fundamentalne i uniwersalne wartości, jak godność, równość i wolność. Wartości te znajdują swoje powszechne uznanie w wielu różnych obszarach kulturowych, dzięki czemu tworzone są i wdrażane odpowiednie regulacje prawne zmierzające do ochrony tych wartości. Uregulowania prawne dotyczące praw człowieka oraz zakres ich obowiązywania stanowią również wartość samą w sobie, ponieważ wypracowywane są i tworzone przez nas dla nas samych, ale z myślą o następnych pokoleniach.

Przemoc może być rozpatrywana, jako naruszenie naczelnych i niezbywalnych prawami wolności w relacji: człowiek – państwo, a także człowiek – człowiek, takich jak prawo do życia, prawo do godnego i równego traktowania, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawo do ochrony rodziny, prawo do nietykalności osobistej, ale też prawo do prywatności i prawo do sądu. Wymienione prawa i wolności zostały zagwarantowane w aktach prawnych ONZ, takich jak:

- Karta Narodów Zjednoczonych (1945 r.),
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948 r.),
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966 r.),
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (1966 r.),

- Konwencja w sprawie Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet i Protokół fakultatywny do tej konwencji (1979 r.),
- Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (1984 r.),
- Konwencja o Prawach Dziecka (1989 r.),
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań (1993 r.),
- Deklaracja ZO ONZ o eliminacji przemocy wobec kobiet (1993 r.),
- Rezolucja w sprawie przeciwdziałania przestępczości i środków prawa karnego mających na celu likwidację przemocy wobec kobiet (1998 r.),
- Rezolucja w sprawie eliminacji przemocy domowej wobec kobiet (2003 r.),
- Rezolucja w sprawie prac nad eliminacją przestępstw przeciw kobietom popełnianych w imię honoru (2003 r.).

Spośród dokumentów Unii Europejskiej regulujących kwestie przeciwdziałania przemocy domowej warto wymienić:

- Deklarację o eliminacji przemocy wobec kobiet (1993 r.),
- Program Parlamentu Europejskiego i Rady DAPHNE (I, II i III, 1997 – 2013 r.),
- Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2000 r.),
- Sprawozdanie Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI), wersja A6-0404/2005),
- Rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)).

Sygnatariusze ratyfikowanych wyżej dokumentów zobowiązali się do podjęcia wszelkich niezbędnych działań zmierzających do zapewnienia ochrony praw i wolności osób, w tym również do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i patologiom społecznym, takim, jak przemoc, dyskryminacja i nierówne traktowanie, marginalizacja i ubóstwo, przestępczość, czy też uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Dla urzeczywistnienia koncepcji praw i wolności człowieka, w tym życia wolnego od przemocy, poniżającego, niegodnego i nierównego traktowania - powstała ustawa zasadnicza - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej¹, dająca (poza traktatami międzynarodowymi) najsilniejszą podstawę do roszczeń w kwestii realizacji uprawnień jednostki, ochrony jej praw, a także w kwestii obowiązków organów publicznych

¹. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.

i podejmowanych przez nie działań. W preambule do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, obok godności, równości i wolności, przyjęto również zasadę dialogu społecznego, współdziałania władz oraz zasadę pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Unormowania zawarte w części II Konstytucji RP „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” zapewniają ochronę prawną ze strony władz publicznych: godności człowieka (art. 30), wolności (art. 31) i równości (art. 32, 33 i 34). Przywołane przepisy Konstytucji gwarantują każdemu ochronę prawną życia (art. 38), ochronę przed torturami, okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem i karaniem (art. 40), nietykalność i wolność osobistą (art. 41.1.)², ochronę prawną życia prywatnego i rodzinnego oraz prawo do samostanowienia (art. 47), prawo do ochrony zdrowia (art. 68), ochronę dobra rodziny i pomoc rodzinie (art. 71), ochronę praw dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją (art. 72).

Aktem prawnym, który szczegółowo i kompleksowo normuje kwestie przemocy w rodzinie jest:

- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.). Szereg zmian w ustawie, które obowiązują od 22.06.2023 r. zostało wprowadzonych na podstawie Dz. U. z 2023 r. poz. 535);

a także akty wykonawcze do tej ustawy:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245 z późn. zm.); status: obowiązujący, oczekiwana aktualizacja;
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. 2011 r. nr 81, poz. 448 z późn. zm.); status: obowiązujący, oczekiwana aktualizacja;
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków

². Poza sytuacjami ściśle określonymi w obowiązujących przepisach prawa /przypis aut./.

prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno - edukacyjne. (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259 z późn. zm.); status: obowiązujący, oczekiwana aktualizacja;

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 126, poz. 718 z późn. zm.); status: obowiązujący, oczekiwana aktualizacja;

Oprócz ww. ustawy i rozporządzeń obowiązują również inne przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy i zapobiegania innym negatywnym zjawiskom w wymiarze jednostkowym i społecznym, takie jak:

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964r. Nr 9, poz. 59; teks jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553; tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555; tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997r. Nr 90, poz. 557, tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 127 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 17 listopada 1974 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 Nr 43, poz. 296; tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362; tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. Nr 35, poz. 230; tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 165 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 889; tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.).

Przepisy prawa międzynarodowego (ratyfikowane umowy międzynarodowe) i krajowego (ustawy i rozporządzenia) uzupełniane są również poprzez inne dokumenty (uchwały) ustanawiające i wdrażające programy, strategie i projekty. Jako akty prawa miejscowego stanowią one źródła powszechnie obowiązującego prawa na obszarze działania organów, które je ustanowiły.

Na szczeblu krajowym możemy wyróżnić dokumenty:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 (uchwała Rady Ministrów nr 248 z dnia 9 grudnia 2022 r. Monitor Polski z 2022 r. poz. 1259; oczekiwana aktualizacja);
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 - 2025 (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r., Dz. U. z 2021 r. poz. 642);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021 – 2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (uchwała Rady Ministrów nr 105 z dnia 17 sierpnia 2021 r. Monitor Polski z 2021 r. poz. 843);
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (współdziałanie, kultura, kreatywność), (uchwała Rady Ministrów nr 155 z dnia 27 października 2020 r. Monitor Polski z 2020 r. poz. 1060).

Dokumenty na szczeblu województwa:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Śląskim na lata 2021 – 2025 (uchwała Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 15 czerwca 2021 r. Nr 1431/241/VI/2021);
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020 – 2030 (uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 listopada 2020 Nr VI/25/1/2020);
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 października 2020 Nr VI/24/1/2020).

Dokumenty na szczeblu powiatu:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie żywieckim na lata 2017 – 2021 (uchwała Rady Powiatu w Żywcu z dnia 27 marca 2017 r. Nr XXVII/235/2017; oczekiwana aktualizacja),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim (uchwała Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28 lutego 2005 r. Nr XXVII/290/05; oczekiwana aktualizacja);
- Strategia Rozwoju Powiatu Żywieckiego 2030+ (uchwała z dnia 27 czerwca 2022 r. Rady Powiatu w Żywcu Nr XXXVI/416/2022).

Dokumenty na szczeblu gminy:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Węgierska Górka na lata 2022 – 2026

(uchwała Rady Gminy Węgierska Górka z dnia 22 kwietnia 2022 r. Nr 0007.XXIX.312.2022) – aktualizowany obecnym dokumentem. Traci moc z chwilą uchwalenia niniejszego programu);

- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021 – 2026 (uchwała Rady Gminy z dnia 17 lutego 2021 Nr 0007.XIX.218.2021),
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2023 r. (uchwała Rady Gminy Węgierska Górka z dnia 28 grudnia 2022 r. Nr 0007.XXXIII.360.2022).

1.2. Zadania i obowiązki gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej.
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia.
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych³.

Organy administracji rządowej i samorządowej zobowiązane są do współdziałania z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej. Ponadto, organy te mogą zlecać realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i wolontariacie⁴.

Na poziomie lokalnym główną komórką koncentrującą działania różnych instytucji wobec przemocy domowej jest zespół interdyscyplinarny. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań

³. Art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁴. Art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

podmiotów w poprzez m. in.:

1. Diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym.
2. Inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom.
3. Inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową
4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W przypadku podejrzenia przemocy domowej zespół interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno – pomocową, która dokonuje, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, przystępuje do realizacji procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia, zawiadamia osobę podejrzaną o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność, realizuje działania w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową. W określonych sytuacjach grupa diagnostyczno – pomocowa występuje do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. Do zadań grupy diagnostyczno – pomocowej należy także: monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” oraz dokumentowanie podejmowanych działań związanych z zasadnością, jak i brakiem zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”⁵.

W związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, podmioty uprawnione zobowiązane są do podjęcia interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Interwencja taka nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą⁶. Przebieg procedury „Niebieskie Karty” dokumentowany jest za pomocą specjalnie do tego przeznaczonych formularzy „Niebieska Karta”. Działania podejmowane przez podmioty uprawnione w związku z przemocą w rodzinie dokumentowane są dodatkowo m. in. w formie protokołów, notatek służbowych, wywiadów środowiskowych, decyzji, oświadczeń, skierowań, itp.

⁵. Art. 9b ust. 8 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁶. Art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Każdy z przedstawicieli podmiotów uprawnionych: pracownik socjalny, pracownik komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariusz Policji, przedstawiciel ochrony zdrowia, oświaty, członkowie zespołu interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno - pomocowych w ramach procedury „Niebieskie Karty” podejmują ściśle określone działania opisane w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” oraz w innych obowiązujących przepisach prawa⁷. Jeżeli jednak zaistnieje sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe zapewnia dziecku ochronę i umieszcza je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej⁸. Szczegółowe warunki i obowiązki pracownika socjalnego podczas podejmowania tego typu interwencji, wszczęcie i przebieg postępowania sądowego, a także prawa przysługujące rodzicom (opiekunom) dziecka, które zostało odebrane, uregulowane zostały w kolejnych artykułach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁹.

2. ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ. PODSTAWY TEORETYCZNE

2.1. Definicja przemocy, rodzaje i cykle przemocy.

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2023 r. przemoc domowa to: „jedorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej”¹⁰. Natomiast Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej przemoc domową definiuje, jako „wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychicznej lub ekonomicznej w rodzinie lub w domu albo między byłymi lub obecnymi małżonkami bądź partnerami, bez względu na to, czy sprawca dzieli lub dzielił to samo miejsce zamieszkania z ofiarą”¹⁰.

Mówiąc o przemocy można wyróżnić następujące formy:

- psychiczna – jest to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem (np. stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, stosowanie gróźb i szantażu, izolacja społeczna);

⁷. § 11 – 17 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

⁸. Art. 12a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

⁹. Art. 12a ust. 2 - 6, art. 12b i 12c ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

¹⁰. Art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

¹⁰. Art. 3 pkt b Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Stambuł 11 maj 2011 r.

- fizyczna – rozumiana, jako każde zachowanie, którego celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego wbrew jej woli, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie jej życia (np. popychanie, bicie, wykręcanie rąk, rzucanie przedmiotami);
- seksualna – to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem¹¹ (np. wymuszanie pożycia seksualnego, zmuszanie do prostytucji, zmuszanie do oglądania materiałów pornograficznych, uprawianie seksu z osobą poniżej 15 r. ż.);
- ekonomiczna – używanie pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia swojej potrzeby władzy i kontroli, podporządkowując sobie drugą osobę lub przerzucając na nią odpowiedzialność za utrzymanie domu (np. uniemożliwienie podjęcia pracy, dokładne rozliczanie z wydawanych pieniędzy, ograniczenie dostępu do wspólnego konta);
- zaniedbanie – brak zaspokajania podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych (np. niezapewnianie odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa).

Natomiast uwzględniając emocjonalne aspekty zachowań sprawców wyróżnia się przemoc:

- ✱ „gorącą” - rozumianą, jako spontaniczna, często reaktywna, pojawia się bez planu w sytuacji silnego pobudzenia emocjonalnego sprawcy, utraty kontroli nad zachowaniem;
- ✱ chłodną” - będącą efektem określonej strategii działania, jest zaplanowana, bezwzględna¹².

Związki między ludźmi, które oparte są na przemocy cechuje najczęściej specyficzna dynamika oparta na cykliczności powtarzających się zachowań, podczas których następują kolejno fazy:

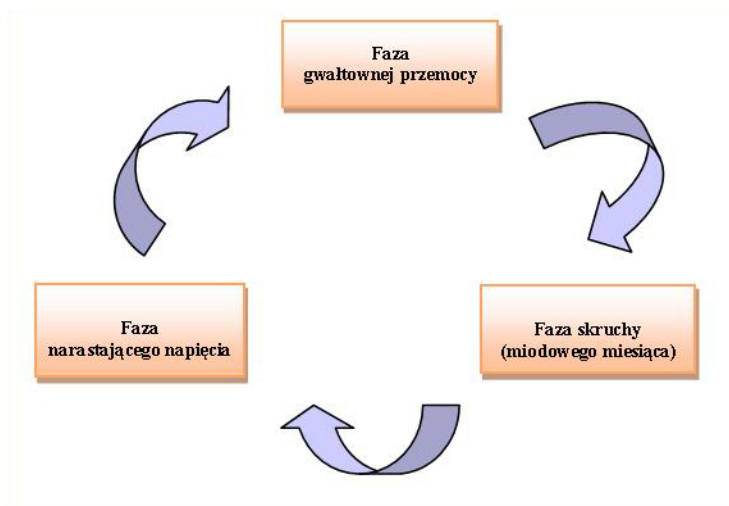
1. Narastającego napięcia - piętrzą się sytuacje konfliktowe, rośnie napięcie. Przyczyny mogą tkwić w rodzinie lub poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które powodują wzrost napięcia, pojawia się agresja.
2. Incydentów gorącej przemocy - następuje wybuch agresji, sprawca z normalnego człowieka staje się katem, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Wtedy najczęściej następuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wzywać pomocy, złożyć skargę.

¹¹. J. Różyńska, Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, CPK, Warszawa 2007, s. 25.

¹². J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009, s. 13-18

3. Skruchy, czyli tzw. „miodowego miesiąca” - sprawca poprzez skruchę i okazywanie miłości próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Przekonuje ofiarę, że teraz będzie inaczej. Ofiary mu wierzą, bo wbrew zdrowemu rozsądkowi w głębi serca tego właśnie pragną. Niedawno gotowe uciec, decydują się zostać.

Rysunek 1. Cykle przemocy domowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie książki J. Mellibrudy „Przeciwdziałanie przemocy domowej”¹³.

Cykliczność faz przemocy wskazuje, że po „miodowym miesiącu” z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się od nowa, kolejne fazy skruchy są jednak krótsze i mniej „miodowe”. Cykle mogą trwać przez wiele lat, a przemoc z czasem się nasila.

2.2. Przyczyny i skutki przemocy domowej.

Rodzina, jako podstawowa komórka życia społecznego pełni wiele ważnych funkcji w społeczeństwie, dlatego ważne jest jej niezakłócone funkcjonowanie i harmonijny rozwój.

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie istotną rolę odgrywają wzajemne relacje oparte na partnerstwie, zrozumieniu i miłości, zmierzające do zapewnienia wszystkim członkom rodziny poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, uznania i dobrych warunków rozwoju.

Poszukując motywów i czynników ryzyka wystąpienia przemocy domowej można wyróżnić:

1. Czynniki biologiczne - temperament, uszkodzenia Ośrodkowego Układu Nerwowego, urazy, organiczne uszkodzenia mózgu, trudności adaptacyjne człowieka mogą mieć wpływ na stany zmienionej świadomości, amnezje, agresywne i impulsywne zachowania.

¹³. J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009, s. 25-26.

2. Czynniki psychologiczne – zaburzenia osobowości, zaburzenia kontroli emocjonalnej i kontroli zachowań, stres, frustracja, silne negatywne emocje, chłód emocjonalny, przeżycia traumatyczne np. bycie ofiarą, świadkiem przemocy.
3. Czynniki środowiskowe - m. in. niski status socjoekonomiczny, złe warunki mieszkaniowe, izolacja społeczna rodziny, stres związany z brakiem zatrudnienia mogą dodatkowo negatywnie oddziaływać na zachowania ludzi. Należy jednak pamiętać, że przemoc dotyka osoby niezależnie od sytuacji materialnej i bytowej.
4. Czynniki społeczno - kulturowe – zachowania agresywne i przemoc są tu wzorcem przekazywanym z pokolenia na pokolenie, są formą kontrolowania, wymuszania posłuszeństwa. Przemoc, jako akceptowane narzędzie w wielu kulturach bywa wykorzystywane przez silniejsze i uprzywilejowane grupy względem słabszych (np. mężczyźni wobec kobiet).
5. Substancje chemiczne – nadużywanie alkoholu i narkotyków często wyzwała agresywne zachowania, jednocześnie osłabiając zdolność do samokrytycyzmu i do samokontroli.

Ofiary przemocy domowej ponoszą konsekwencje działania sprawcy. Doznają urazów fizycznych, a niejednokrotnie również trwałego kalectwa, pojawiają się zaburzenia emocjonalne, takie jak depresja i izolowanie się, niepokój, lęk, niepewność, poczucie zagrożenia, niekontrolowane wybuchy płaczu lub śmiechu, nieuzasadnione reakcje lękowe, niezrozumiałe zmiany decyzji, zaburzenia snu. Do tego dochodzi poczucie winy, wstyd, ból i cierpienie, a także złość i gniew, co prowadzi do wyczerpania fizycznego i psychicznego, którego konsekwencją są samobójstwa.

Dziecko, które jest ofiarą pośrednią lub bezpośrednią przemocy żyje w stanie ciągłego zagrożenia, pozbawione jest poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania niezbędnych do prawidłowego rozwoju. Doświadczenia te mogą stać się przyczyną chorób psychosomatycznych. Krzywdzone dzieci czują się opuszczone, winne, mniej wartościowe, bezsilne, nieakceptowane, odrzucone. Następuje u nich zaburzenie postrzegania i rozumienia świata.

Trudno jest od ofiar oczekiwać racjonalnych zachowań, ponieważ żyją pod ciągłą presją obawiając się, co przyniosą kolejne dni. Ich umysłem cały czas rządzi strach przed sprawcą.

3. PROBLEM PRZEMOCY DOMOWEJ W PERSPEKTYWIE LOKALNEJ I PONADLOKALNEJ

3.1. Diagnoza i ocena sytuacji.

Problem przemocy domowej w rodzinach mieszkających na terenie Gminy Węgierska Górką, a także w innych ościennych gminach trudny jest do dokładnego oszacowania. Wstępna analiza tego zjawiska pokazuje znaczny rozdzźwięk pomiędzy faktyczną przemocą domową, a danymi ujętymi w dokumentach i zestawieniach statystycznych sporządzanych przez podmioty realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną ofiar przemocy w rodzinie. Niewątpliwie mamy tutaj do czynienia ze zjawiskiem tzw. ukrytej przemocy domowej, a także ze zjawiskiem niezdiagnozowanej przemocy domowej. Może to wynikać z kilku przyczyn. Po pierwsze, osoby doznające przemocy domowej nie zawsze zgłaszają się ze swoim problemem do odpowiednich służb, o czym może decydować m. in. zastraszenie ofiary, poczucie lęku, wstydu, braku zaufania, itp. Po drugie, służby uruchamiają procedurę „Niebieskie Karty” w zależności od własnej oceny danej sytuacji. Trudności w tej ocenie są oczywiste i wynikają m. in. z natury i złożoności tego zjawiska i zacierania się różnic pomiędzy przemocą, agresywnym zachowaniem, czy też konfliktami w rodzinie, przez co nie każda zgłoszona sytuacja w rodzinie, która nosi znamiona przemocy jest odpowiednio kwalifikowana i rozpatrywana.

Poznanie więc zjawiska przemocy domowej w naszej Gminie, oszacowanie jego wielkości, dynamiki i zmienności, zostało dokonane na podstawie danych statystycznych sporządzonych przez: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie, danych ankietowych sporządzonych przez Komendę Powiatową Policji w Żywcu, danych statystycznych Komendy Głównej Policji oraz na podstawie opinii wybranych specjalistów – osób zawodowo zajmujących się interwencją kryzysową, pomocą i profilaktyką osobom w trudnych sytuacjach życiowych (m. in. pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, pedagogów szkolnych, kuratora sądowego i asystenta rodziny). Głównym wskaźnikiem dla naszej oceny będą więc dane liczbowe, a także opinie i oceny specjalistów dotyczące wielu aspektów analizowanego zjawiska.

Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Węgierska Górką w październiku 2011 r. i realizacja przez niego zadań ustawowych przyczyniło się w znacznej mierze do rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym. Zespół ten wchodzi w skład struktury organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie, złożony jest z przedstawicieli podmiotów uprawnionych, dodatkowo w jego skład mogą wchodzić przedstawiciele organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Biorąc pod uwagę liczbę podejmowanych interwencji w środowisku wobec rodzin dotkniętych przemocą odbywających się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” (formularz A), to z zebranych danych wynika, że od 2016 r. do końca 2022 r. liczba ta w tym sześcioletnim okresie wahała się od 13 do 30 rozpoczętych procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2016 – 2022 na terenie Gminy Węgierska Góra.

Rok:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba wszczętych NK (A):	22	23	30	30	17	22	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych GOPS Węgierska Góra¹⁴.

Nałożenie nowych, ustawowych zadań i obowiązków na jednostki samorządu terytorialnego, takich, jak m. in.: powołanie zespołów interdyscyplinarnych i wprowadzenie obowiązku odpowiedniego stosowania i dokumentowania procedury „Niebieskie Karty” przez podmioty uprawnione (pomoc społeczną, Policję, oświatę, ochronę zdrowia) umożliwia monitorowanie rozmiaru i dynamiki tego zjawiska oraz podejmowanie odpowiednich działań przez lokalne instytucje.

Każdego roku zespół interdyscyplinarny odnotowuje od kilkunastu do kilkudziesięciu nowych przypadków przemocy domowej. Równocześnie zespół ten w wielu przypadkach potwierdza ustanie przemocy domowej lub posiada uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy. W takiej sytuacji, po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy – zespół interdyscyplinarny może zakończyć procedurę „Niebieskie Karty”. Jak wynika z analizy danych sprawozdawczych GOPS w Węgierskiej Górze w latach 2016 – 2022, Zespół Interdyscyplinarny w Węgierskiej Górze z tego powodu zakończył w sumie: 139 procedur¹⁵. Kolejnym powodem dającym podstawę do zakończenia procedury „Niebieskie Karty” było rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowanych działań przez ten zespół. W analizowanym okresie Zespół Interdyscyplinarny w Węgierskiej Górze zakończył 5 postępowania z powodu braku zasadności podejmowanych działań.

Z danych sprawozdawczych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej

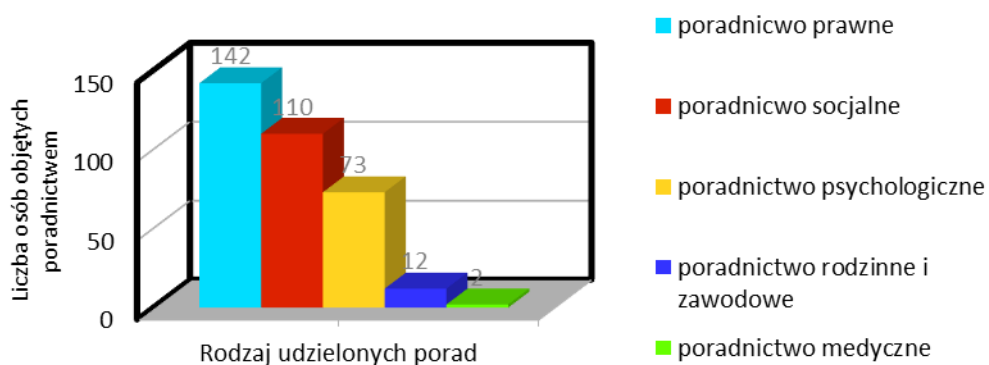
¹⁴. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie resortowe, całoroczne PRZEMOC (sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie sporządzone w latach: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

¹⁵. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie resortowe, całoroczne PRZEMOC (sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie sporządzone w latach: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Górcie wynika, że spośród podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” sporządzenie formularza „Niebieska Karta - A” została dokonana przez funkcjonariuszy Policji.

Koncentrując się na udokumentowanych sytuacjach przemocy w rodzinie w latach 2016 - 2022 należy wskazać, że działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego w Węgierskiej Górcie objęto łącznie rodzin złożonych z 611 osób, w tym: 235 kobiet, 259 mężczyzn i 117 dzieci, spośród których 2 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, a 46 było osobami starszymi. Spośród wszystkich wymienionych osób, aż 329 osoby (53,8%) objęto pomocą w formie specjalistycznego poradnictwa: prawnego, psychologicznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego oraz medycznego.

Wykres 1. Liczba osób korzystających z porad i rodzaje udzielonego poradnictwa w związku z przemocą w rodzinie w latach 2016 - 2022 w Gminie Węgierska Górka.

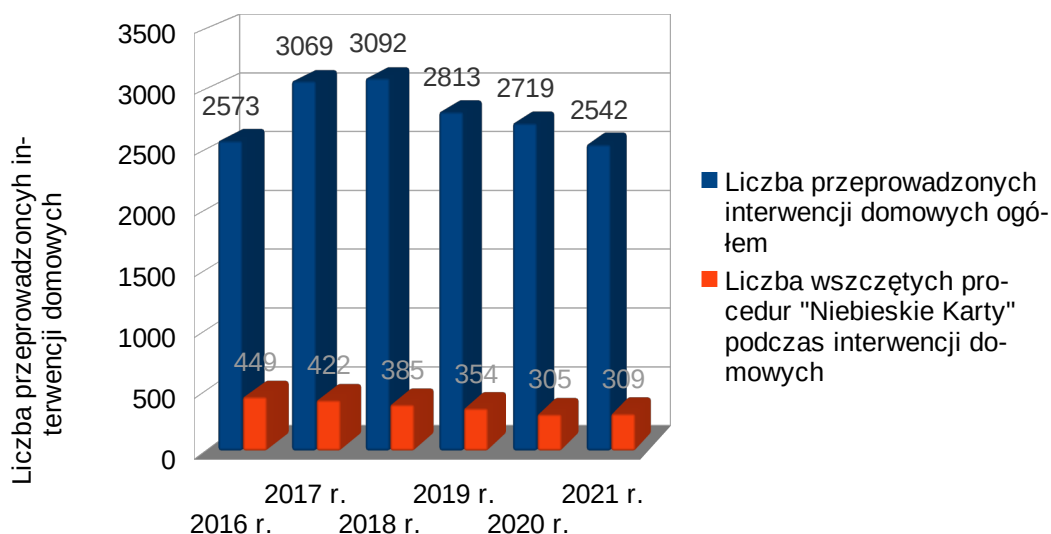

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych GOPS Węgierska Górka¹⁶.

Dane statystyczne pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Żywcu dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie żywieckim wskazują na spadek liczby zgłaszanych konfliktów rodzinnych w latach 2016 – 2021 wobec których przeprowadzone zostały interwencje domowe przez funkcjonariuszy Policji. Należy zaznaczyć, że we wskazanym okresie 19,43 % przeprowadzonych interwencji domowych miało związek z przemocą w rodzinie/przemocą domową, które skutkowały wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”. W latach 2016 – 2021 w powiecie żywieckim obserwowany jest spadek interwencji domowych podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji, podczas których stwierdzona została przemoc w rodzinie. Poniższy wykres ilustruje analizowane dane.

¹⁶. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie resortowe, całoroczne PRZEMOC (sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie sporządzone w latach: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Wykres 2. Interwencje domowe przeprowadzone przez Policję w związku z konfliktami i przemocą w rodzinie (przemocą domową) w powiecie żywieckim w latach 2016 – 2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Spadek liczby interwencji domowych podejmowanych przez Policję na terenie powiatu żywieckiego w latach 2016 – 2021, podczas których stwierdzona została przemoc w rodzinie i uruchomiona została procedura „Niebieskie Karty” przekłada się bezpośrednio na zmniejszenie się liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. W tabeli poniżej zamieszczono analizowane dane z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci.

Tabela 2. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego w latach 2016 – 2021.

Osoby pokrzywdzone	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Kobiety	453	399	351	303	285	272
Mężczyźni	107	92	87	96	53	72
Dzieci (osoby do 18 r. ż.)	122	94	54	59	49	27
Ogółem	682	585	492	458	387	371

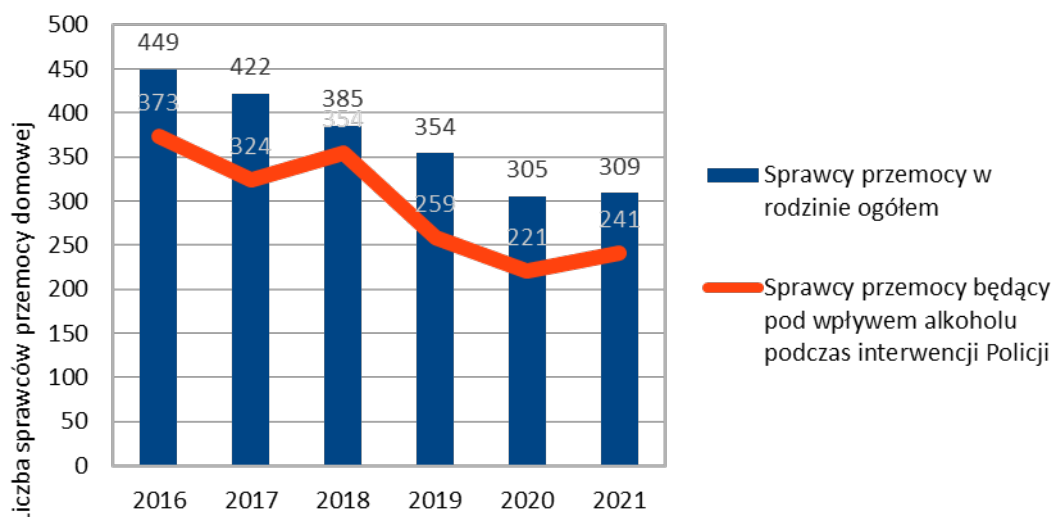
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Porównując dane lokalne z danymi zebranymi dla całego powiatu można wskazać, że udział wartości zmiennych procentowych dla liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy z terenu Gminy Węgierska Górka w latach 2016 – 2021 wynosi: 7,6 % spośród

wszystkich osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej z pozostałych 14 gmin powiatu żywieckiego.

Analizując zebrane dane z terenu powiatu żywieckiego dotyczące sprawców przemocy domowej można potwierdzić ogólną prawidłowość i wskazać, iż zdecydowana większość sprawców przemocy to mężczyźni. W przeciągu ostatnich sześciu lat (2016-2021) na terenie powiatu żywieckiego średnio 91,44 % spośród wszystkich sprawców przemocy domowej stanowili mężczyźni, 8,5 % to kobiety, a jedynie 1 osoba (sprawca) była osobą niepełnoletnią. Pewną prawidłowość potwierdza również fakt, że sprawcy przemocy domowej w zdecydowanej większości w momencie interwencji podejmowanej przez funkcjonariuszy Policji znajdowali się pod wpływem alkoholu.

Wykres 3. Sprawcy przemocy domowej w powiecie żywieckim w latach 2016 – 2021 znajdujący się pod wpływem alkoholu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Biorąc pod uwagę rodzaje przemocy domowej, to na terenie powiatu żywieckiego w latach 2016 – 2021 funkcjonariusze Policji odnotowali w sumie 2304 przypadki przemocy psychicznej, 1398 przypadków przemocy fizycznej, 465 innych rodzajów przemocy (w tym przemocy ekonomicznej) i 4 przypadki przemocy seksualnej. W latach 2016 – 2021 na terenie powiatu żywieckiego w związku z przemocą domową funkcjonariusze Policji zatrzymali ogółem 104 osób. W analizowanym okresie wszczęto 788 postępowań dotyczące znęcania się nad rodziną (art. 207 k. k.), spośród których faktycznie zostało potwierdzonych 73,85 % (582 przypadki)¹⁷.

Zjawisko przemocy w rodzinie (przemocy domowej) w naszej Gminie, a także w powiecie żywieckim w wielu aspektach wykazuje tendencje spadkowe. Z policyjnych

¹⁷. Opracowano na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

danych statystycznych o zasięgu ogólnokrajowym wynika, że w Polsce w latach 2016 - 2021 liczba zdarzeń dotyczących przemocy domowej podlegała kilkuprocentowym wahaniom, natomiast w 2021 liczba uległa znacznemu zmniejszeniu. W 2021 zanotowano spadek problemu przemocy o 12,62% (64 250) w porównaniu z 2016 r, gdzie liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta” w całym kraju wyniosła: 73 531. Przedstawione dane dotyczą liczby wszczętych procedur, jak również ujawnienie kolejnych przypadków przemocy w trakcie procedury „Niebieskie Karty” w ramach działań policji, bez uwzględnienia danych innych podmiotów uprawnionych. Poniższa tabela zawiera dane o ilości wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2016 – 2022 przez funkcjonariuszy policji.

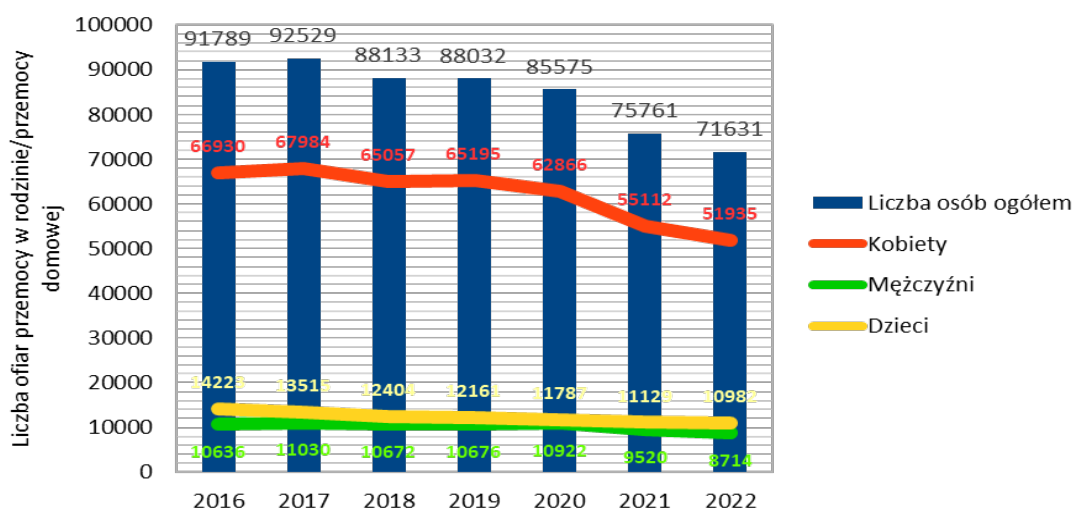
Tabela 3. Liczba sporządzonych formularzy w ramach procedury „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2016 – 2022 przez funkcjonariuszy Policji.

Rok:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba sporządzonych NK (A):	73 531	75 662	73 153	74 313	72 601	64 250	61 645

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji¹⁸.

Liczba ofiar przemocy domowej w Polsce w latach 2016 – 2022 z uwzględnieniem kobiet, mężczyzn i osób małoletnich uwidoczniona została na wykresie nr 4.

Wykres 4. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową w Polsce w latach 2016 – 2022.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji¹⁹.

Ze względu na swój rozmiar i skutki przemoc domowa zgodnie z kodeksem karnym może zostać zakwalifikowana jako przestępstwo przeciwko rodzinie w postaci znęcania

¹⁸. Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html>

¹⁹. Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html>

się²⁰. W latach 2016 – 2021 liczba stwierdzonych przestępstw znęcania się w Polsce oscylowała od 14 513 przestępstw (w 2016 r.) do 16 564 (w 2021 r.). W analizowanym okresie zauważalny jest wzrost przestępstw polegających na znęcaniu się w porównaniu z latami poprzednimi.

Warto zwrócić uwagę, że zjawisko przemocy domowej częściej występuje na terenach miejskich niż wiejskich. Różnice te w 2019 i w 2020 wyniosły 16%. Od wielu lat niezmiennie odnotowuje się częstsze przypadki stosowania przemocy psychicznej, następnie przemocy fizycznej, ekonomicznej i seksualnej. Na przestrzeni kilku ostatnich lat odnotowuje się również wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z powodu przemocy domowej (np. w 2015 r. w pieczy zastępczej umieszczono 275 dzieci, a w 2022 – 566 dzieci)²¹.

3.2. Zasoby społeczne Gminy Węgierska Górka wobec zjawiska przemocy domowej.

Zasoby to przede wszystkim ludzie, ale też dobra materialne (zasoby naturalne, surowce, materiały, pieniądze) i niematerialne (np. relacje społeczne, kultura, wiedza, wartości), które służą realizacji rozmaitych celów, w tym zaspokajaniu potrzeb, rozwiązywaniu problemów, stymulowaniu rozwoju podmiotów życia społecznego i gospodarczego.

Zasobem szczególnego rodzaju w naszej Gminie jest szeroko rozumiany kapitał społeczny. Kapitał społeczny złożony z kapitału rodzinnego, sąsiedzkiego, towarzyskiego i formalnego (stowarzyszeniowego i instytucjonalnego) choć nierównomiernie rozwinięty jest naszym dobrem wspólnym tworzoną od wielu lat. Istotę tego kapitału stanowią sieci, związki społeczne i normy, a także wzajemna współpraca i zaufanie mieszkańców do siebie i do instytucji, zwłaszcza samorządowych. Kształtowanie i zrównoważony rozwój tego kapitału zależy w dużej mierze od kooperacji i partnerstwa władz lokalnych z mieszkańcami gminy, dostrzegania lokalnych potrzeb i problemów i podejmowania właściwych, wspólnie zaplanowanych działań.

Zasoby społeczne w naszej Gminie to również instytucje. W Gminie Węgierska Górka funkcjonuje szereg instytucji odpowiedzialnych za różne dziedziny życia społecznego. Wiele spośród nich wspólnie tworzy sieć przeciwdziałania przemocy domowej i wsparcia dla osób doznających przemocy. Należą do nich:

- a) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przy którym działa Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej (Węgierska Górka ul. Zielona 43),

²⁰. Art. 207 Kodeksu karnego.

²¹. Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html>

- b) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górcie (Węgierska Górka ul. Zielona 43),
- c) Komisariat Policji w Węgierskiej Górcie (Węgierska Górka ul. Zielona 43D),
- d) placówki oświatowe (w każdym sołectwie tj. w Węgierskiej Górcie, Cięcinie, Ciścu i Żabnicy działają szkoły podstawowe oraz przedszkola, ponadto w Węgierskiej Górcie działa Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. Jerzego Buzka, ul. Kościuszki 14),
- e) placówki służby zdrowia (w Węgierskiej Górcie: Ośrodek Zdrowia SCAPULA S. C., ul. Wyzwolenia 5 oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” ul. Kościuszki 8),
- f) organizacje pozarządowe (wykaz organizacji na stronie internetowej: <https://spis.ngo.pl/>)
i instytucje kościelne (Rzymsko-Katolicka Parafia pod wezwaniem św. Kataryny Aleksandryjskiej w Cięcinie, Rzymsko-Katolicka Parafia pod wezwaniem św. Maksymiliana Marii Kolbe w Ciścu, Rzymsko-Katolicka Parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Żabnicy),
- g) Centrum Usług Społecznościowych (usytuowany w centrum Węgierskiej Górki),
- h) sołtysi i rady sołeckie.

Ponadto mieszkańcy gminy Węgierska Górka mogą korzystać z usług instytucji, których działania mają zasięg ponadlokalny, są to m. in.:

- a) Sąd Rejonowy, (Żywiec ul. Kościuszki 39),
- b) Prokuratura Rejonowa (Żywiec ul. Powstańców Śląskich 9),
- c) Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej (Żywiec ul. Kościuszki 39),
- d) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy którym działa Punkt Interwencji Kryzysowej (Żywiec ul. Ks. Prałata Stanisława Słonki 24),
- e) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (Milówka ul. Dworcowa 17),
- f) Ośrodek Leczenia Uzależnień (Żywiec ul. Legionów 1),
- g) Powiatowy Dom Dziecka (Żywiec ul. Kopernika 5),
- h) Telefony zaufania (Ogólnopolski Telefon Zaufania dla Ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia” – 800 120 002, Policyjny telefon Zaufania ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – 800 120 226, Telefon Zaufania dla Ofiar i Sprawców Przemocy Seksualnej – 22 828 11 12).

4. PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

4.1. Cel główny i cele szczegółowe programu.

CEL GŁÓWNY: *Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy domowej, poprawa jego skuteczności oraz ochrona osób doznających przemocy domowej.*

Cel szczegółowy 1: *Integracja i koordynacja działań lokalnych podmiotów.*

Działania:

Kontynuacja działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Węgierska Górką (po utworzeniu Zespołu na podstawie nowych przepisów), zmierzających do zatrzymania przemocy domowej oraz do zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy domowej poprzez:

- a) realizację procedur interwencji wobec osób stosujących przemoc i osób dotkniętych przemocą w tym przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie postępowań mających na celu powstrzymanie przemocy domowej,
- b) planowanie i realizację działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów osób w rodzinie,
- c) kierowanie osób dotkniętych przemocą i osób stosujących przemoc domową do specjalistów (m. in. psycholog, prawnik, terapeuta, lekarz, pracownik socjalny, pedagog),
- d) udzielanie kompleksowych informacji osobom doznającym przemocy o rodzajach i formach dostępnej pomocy,
- e) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy, a także rodzin zagrożonych przemocą,
- f) współpracę z innymi instytucjami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- g) organizowanie szkoleń dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej,
- h) organizowanie superwizji, coachingu i grup wsparcia dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej,
- i) zawieranie i realizację porozumień z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- j) prowadzenie dokumentacji zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”,
- k) aktualizację informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom z problemem przemocy,
- l) opiniowanie szczegółowych programów, projektów, uchwał z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej realizowanych na terenie Gminy,
- m) opracowywanie sprawozdań i corocznych raportów zawierających diagnozę

zjawiska przemocy domowej na obszarze Gminy.

Realizatorzy:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze wraz z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego / grup diagnostyczno – pomocowych.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno - pomocowych,
- liczba opracowanych raportów / diagnoz,
- liczba zawartych / realizowanych porozumień z instytucjami, organizacjami NGO i przedsiębiorcami.

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.

Działania:

- a) podejmowanie interwencji w rodzinie przez podmioty uprawnione,
- b) organizowanie niezwłocznie pomocy medycznej, udzielanie pierwszej pomocy (jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doświadczającej przemocy w rodzinie),
- c) prowadzenie działań przez grupy diagnostyczno – pomocowe,
- d) udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej zmierzającej do poprawy funkcjonowania osób i rodzin,
- e) stosowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- f) udzielanie pomocy specjalistycznej dla osób doświadczających przemocy domowej poprzez poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, rodzinne, pedagogiczne,
- g) zapewnienie osobom/rodzinom skonfliktowanym udziału w mediacjach rodzinnych,
- h) zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie (w zależności od potrzeb) schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy, a także w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ośrodkach interwencji kryzysowej, innych placówkach wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej,
- i) zwiększenie dostępności terapii dla osób doświadczających przemocy (terapia indywidualna, grupy terapeutyczne dla osób doświadczających przemocy domowej),
- j) wspieranie inicjatyw samopomocowych (tworzenie grup samopomocowych, grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej),
- k) opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny,

- l) tworzenie, realizacja oraz wspieranie projektów i programów nakierowanych na zapobieganie agresji, przemocy i konfliktom,
- m) tworzenie, realizacja oraz wspieranie szczegółowych programów osłonowych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie,
- n) nawiązywanie i utrwalanie współpracy z przedstawicielami poszczególnych służb
- o) nadzór nad realizacją podejmowanych działań.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Węgierskiej Górcie,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górcie,
- Punkt Konsultacyjny przy GOPS w Węgierskiej Górcie,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górcie,
- Ośrodek Leczenia Uzależnień w Żywcu,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu,
- kuratorzy sądowi,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba udzielonych informacji, porad i konsultacji,
- liczba osób korzystających z pomocy ośrodków wsparcia,
- liczba osób korzystających z porad i informacji punktu konsultacyjnego,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba, rodzaj i formy pomocy udzielonej osobom doznającym przemocy domowej,
- liczba grup samopomocowych i grup wsparcia,
- liczba opracowanych programów wspierania rodziny,
- liczba grup terapeutycznych,
- liczba szczegółowych programów osłonowych, projektów i programów.
- liczba osób biorących udział w projektach i programach,
- liczba osób biorących udział w grupach samopomocowych, grupach wsparcia

- i grupach terapeutycznych,
- liczba osób korzystających z mediacji rodzinnych.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie efektywności działań wobec osób stosujących przemoc domową.

Działania:

- a) działania interwencyjne wobec osób stosujących przemoc domową,
- b) zastosowanie środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania osób stosujących przemoc domową przez funkcjonariuszy Policji w razie zagrożenia zdrowia lub życia,
- c) izolowanie osób stosujących przemoc domową od osób doznających przemocy,
- d) przeprowadzanie czynności procesowych w niezbędnym zakresie przez funkcjonariuszy Policji na miejscu zdarzenia np. w sytuacji popełnienia przestępstwa,
- e) informowanie o konsekwencjach popełnianych czynów i odpowiedzialności karnej,
- f) kierowanie, motywowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno – terapeutycznych,
- g) kierowanie przeciwko osobom stosującym przemoc zawiadomień do prokuratury lub sądów o możliwości popełnienia bądź popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy domowej,
- h) kierowanie wniosków do sądu o konieczności leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

Realizatorzy:

- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- kuratorzy sądowi.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych interwencji,
- liczba wydanych postanowień o izolacji osób stosujących przemoc od osób doznających przemocy domowej,
- liczba wydanych skierowań do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym,
- liczba wydanych skierowań do udziału w programie psychologiczno –

terapeutycznym,

- liczba osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny,
- liczba osób, które ukończyły program psychologiczno – terapeutyczny,
- liczba zawiadomień do sądu lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa,
- liczba wniosków skierowanych do sądu o konieczności leczenia odwykowego.

Cel szczegółowy 4: Rozwój zasobów instytucjonalnych Gminy służących przeciwdziałaniu przemocy domowej i zapobieganiu negatywnym zjawiskom społecznym.

Działania:

- a) utworzenie i prowadzenie gminnego ośrodka wsparcia z miejscami całodobowymi dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w tym dla osób doznających przemocy domowej (w zależności od posiadanych zasobów lokalowych i środków finansowych),
- b) utworzenie i prowadzenie punktu mediacji rodzinnych dla osób/rodzin skonfliktowanych,
- c) tworzenie odpowiednich warunków lokalowych do przeprowadzania rozmów z osobami doznającymi przemocy i z osobami stosującymi przemoc,
- d) zapewnienie odpowiednio przygotowanej kadry do realizacji ww. działań.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Węgierskiej Górze,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba miejsc w gminnym ośrodku wsparcia,
- liczba osób, które skorzystały z usług gminnego ośrodka wsparcia,
- liczba osób korzystających z mediacji rodzinnych.

Cel szczegółowy 5: Upowszechnianie informacji i edukacja na terenie Gminy w zakresie przeciwdziałania agresji, przemocy i konfliktom.

Działania:

- a) przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dotyczącym zjawiska przemocy,
- b) ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- c) organizowanie i przeprowadzanie: lokalnych kampanii społecznych, prelekcji, wykładów, zajęć, warsztatów w zakresie profilaktyki przemocy i przeciwdziałania innym negatywnym zjawiskom społecznym,
- d) prowadzenie gablot informacyjnych w Urzędzie Urzędzie Gminy w Węgierskiej Górze, Ośrodku Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze oraz placówkach opieki zdrowotnej,
- e) rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych: broszur, ulotek, plakatów, itp. dotyczących zjawiska przemocy,
- f) publikowanie na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia dla osób doznających przemocą domową,
- g) rozpowszechnianie w lokalnym środowisku informacji o grupach samopomocowych i grupach wsparcia, dostępnych formach specjalistycznego poradnictwa, terapii i programach korekcyjno – edukacyjnych,
- h) zwiększenie dostępności usług Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” (tel. 800 120 002), telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży (tel. 116 111).
- i) systematyczna edukacja środowiska lokalnego w celu podniesienia społecznej świadomości i wrażliwości na temat zjawiska przemocy domowej.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Węgierskiej Górze,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,

- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba rozpowszechnionych plakatów, ulotek i broszur,
- liczba osób odwiedzających stronę internetową Ośrodka Pomocy Społecznej,
- liczba przeprowadzonych lokalnych kampanii społecznych, prelekcji, wykładów.

4.2. Adresaci Programu.

Program przeznaczony jest dla mieszkańców gminy Węgierska Górka bez względu na płeć, wiek i inne cechy demograficzne, a także bez względu na poglądy polityczne i wyznanie, sytuację materialną, czy też pozycję socjo – ekonomiczną, a także niezależnie od pochodzenia i narodowości.

Program obejmuje swoim zasięgiem:

- rodziny i osoby dotknięte przemocą domową,
- rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- świadków przemocy,
- osoby stosujące przemoc,
- realizatorów Programu działających w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.3. Źródła i formy finansowania Programu.

Środki finansowe przeznaczone na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej pochodzić będą z różnych źródeł, jednakże podstawowym źródłem finansowania tego Programu będą środki z budżetu Gminy Węgierska Górka przeznaczone na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i profilaktyki uzależnień będące w dyspozycji:

1. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dofinansowanie przedsięwzięć planowanych w Programie jest możliwe również ze strony:

1. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (np. Program Rządowy Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO 2021 - 2030).

2. Ministerstwa Rozwoju.
3. Ministerstwa Sprawiedliwości.
4. Ministerstwa Zdrowia.
5. Państwowych funduszy celowych (np. Fundusz Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego).
6. Budżetu Województwa Śląskiego.
7. Budżetu Powiatu Żywieckiego.
8. Funduszy unijnych, szczególnie: Europejskiego Funduszu Społecznego:
 - a) na poziomie krajowym: Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój,
 - b) na poziomie regionalnym: Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.
9. Organizacji pozarządowych, kościoła i związków wyznaniowych.
10. Podmiotów ekonomii społecznej.
11. Podmiotów gospodarczych.

Różnorodne formy wsparcia Programu mogą zostać uruchomione poprzez zastosowanie:

- realizacji zadań własnych i zleconych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- lokalnych zasobów instytucji publicznych,
- kapitału społecznego,
- zamówień publicznych dla realizacji zadań publicznych przez organizacje obywatelskie i inne podmioty,
- zlecania realizacji usług organizacjom pozarządowym (dotacje, subwencje),
- udzielania poręczeń organizacjom i przedsiębiorcom społecznym,
- partnerstw zawieranych przez instytucje, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców,
- filantropii i wolontariatu.

4.4. Monitoring i ewaluacja Programu.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy zarządzany będzie przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze, natomiast monitorowany przez Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.

Monitoring realizowany będzie w oparciu o sprawozdawczość w zakresie danych uzyskiwanych na koniec każdego roku kalendarzowego, przy czym pierwszy monitoring zostanie przeprowadzony na koniec 2023 r. Informacje pozyskiwane będą z instytucji

zajmujących się problemem przemocy domowej (tj. ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie) w zakresie form pomocy udzielanej ofiarom, działań kierowanych do sprawców, organizacji miejsc/punktów służących do udzielania wsparcia dla osób zagrożonych i (lub) doświadczających przemocy domowej, a także w zakresie organizowania wsparcia w postaci m. in. konsultacji, superwizji i szkoleń dla osób - specjalistów zajmujących się problemem przemocy.

Kryteriami ewaluacji będą następujące cechy:

- stopień dostosowania Programu do potrzeb osób, które zostały nim objęte,
- stopień przydatności programu dla odbiorców,
- poziom osiągnięcia zaplanowanych celów,
- sprawność działań podejmowanych w toku realizacji programu,
- stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie,
- Rozmiar i rodzaj trudności w realizacji założonych celów Programu.

Zespół Interdyscyplinarny zajmujący się m. in. monitorowaniem i ewaluacją Programu ustali pytania, metody i narzędzia badawcze, a także sposób realizacji ewaluacji, w tym system gromadzenia danych i informacji. Wskaźnikami będą dane pozyskiwane od podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej wynikające

z celów szczegółowych Programu.

Okresowe monitorowanie programu umożliwi dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Węgierska Górka, przyczyni się również do zwiększenia dostępności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Zbieranie danych i ich analiza umożliwi sprawdzanie postępów realizacji założonych celów Programu, a tym samym zweryfikowanie dynamiki i kierunków podejmowanych działań.

4.5. Analiza SWOT dotycząca realizacji zakładanych celów Programu.

Diagnoza i analiza problemu przemocy domowej w Gminie Węgierska Górka, a także konsultacje z wybranymi specjalistami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne strony (*strengths*), słabe strony (*weaknesses*), szanse (*opportunities*) i zagrożenia (*threats*) dla realizacji Programu w Gminie Węgierska Górka.

Mocne strony	Słabe strony
a) funkcjonowanie wielu instytucji głównie publicznych w obszarze	a) oddziaływanie czynników społecznych

<p>przeciw-działania przemocy (podmioty uprawnione)</p> <p>b) funkcjonowanie instytucji koordynującej działania przeciw przemocy w rodzinie (zespół interdyscyplinarny),</p> <p>c) rozwinięta podstawowa infrastruktura instytucjonalna,</p> <p>d) kadra pracownicza instytucji i służb posiadająca odpowiednią wiedzę i doświadczenie,</p> <p>e) zaangażowanie i odpowiedzialność osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,</p> <p>f) współpraca międzyinstytucjonalna na poziomie lokalnym i ponadlokalnym,</p> <p>g) rosnąca świadomość społeczna dotycząca negatywnych zjawisk społecznych,</p> <p>h) realizacja projektów i programów profilaktycznych przez instytucje oświaty i pomocy społecznej na terenie Gminy.</p> <p>i) przeprowadzanie kampanii społecznych: krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych.</p>	<p>i kulturowych (zjawisko względnie silnie zakorzenione w obyczajowości: mity, stereotypy, uprzedzenia itp.),</p> <p>b) brak standaryzacji usług pomocowych w sytuacji przemocy domowej (brak wypracowanych i obowiązujących wszystkie podmioty działań: spójnego systemu współpracy, procedur diagnostycznych, interwencyjnych, monitorujących, kontrolnych),</p> <p>c) bierna postawa osób doznających przemocy, niechęć i brak zaufania do podmiotów społecznych i służb,</p> <p>d) niska aktywność społeczna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,</p> <p>e) mała ilość organizacji NGO działających w obszarze przeciwdziałania przemocy,</p> <p>f) nierozwinięta współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi a istniejącymi organizacjami NGO i przedsiębiorcami,</p> <p>g) niewystarczająca ilość specjalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy (psycholodzy, pracownicy socjalni, terapeuci, prawnicy),</p> <p>h) przeciążenie pracą, nakładanie nowych zadań i obowiązków pracownikom,</p> <p>i) niewystarczający, niepełny przepływ informacji pomiędzy różnymi podmiotami,</p> <p>j) nierównomierny kapitał społeczny,</p> <p>k) brak wspólnych działań instytucji na rzecz reintegracji rodziny i włączenia społecznego,</p> <p>l) brak odpowiedniej standaryzacji w zakresie sporządzania danych statystycznych przez podmioty uprawnione, co negatywnie rzutuje na diagnozę i ocenę badanego zjawiska.</p> <p>m) bariery komunikacyjne w pracy z osobami nie posługującymi językiem polskim (osoby innej narodowości).</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>a) zmiany prawne umożliwiające skuteczniejsze formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym</p>	<p>a) brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy,</p> <p>b) wtórna wiktymizacja osób</p>

<p>przemocą domową,</p> <p>b) rozwijanie podejścia interdyscyplinarnego i systemowego w pracy na rzecz osób stosujących przemoc i doświadczających przemocy,</p> <p>c) budowanie kapitału i dialogu społecznego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego,</p> <p>d) systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy,</p> <p>e) większe dostrzeganie potrzeby rozwoju wzajemnej współpracy między różnymi podmiotami,</p> <p>f) postępujący rozwój systemów teleinformatycznych ułatwiających komunikację między podmiotami, przetwarzanie danych i wymianę informacji,</p> <p>g) większa dostępność do źródeł finansowania przedsięwzięć prospołecznych,</p> <p>h) pobudzanie społecznej aktywności poprzez projekty socjalne, programy profilaktyczne i reintegracyjne,</p> <p>i) kampanie i programy edukacyjne wpływające na wiedzę, świadomość i postawy społeczne,</p> <p>j) rozwój i upowszechnianie instytucji mediacji w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych.</p>	<p>doznających przemocy,</p> <p>c) pogłębiająca się bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów,</p> <p>d) poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc (brak konsekwentnych procedur),</p> <p>e) bierność świadków przemocy,</p> <p>f) nasilanie się innych negatywnych zjawisk społecznych,</p> <p>g) niewykorzystanie zasobów instytucjonalnych,</p> <p>h) brak zaplecza zabezpieczającego eksmisję osobie stosującej przemoc (brak pomieszczeń tymczasowych w zasobach Gminy),</p> <p>i) wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszania wykonania kar przez sądy,</p> <p>j) niewielkie wykorzystanie alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów (np. mediacji w konfliktach rodzinnych),</p> <p>k) marnotrawienie kapitału społecznego,</p> <p>l) niedostateczny system wymiany informacji pomiędzy podmiotami,</p> <p>m) niewykorzystanie środków finansowych z różnych źródeł,</p> <p>n) niewystarczająca współpraca między instytucjami publicznymi, a organizacjami NGO i przedsiębiorcami,</p> <p>o) deficyt partnerstw i porozumień publicznych, publiczno – prywatnych,</p> <p>p) napięcia i konflikty społeczne wynikające z odmienności kulturowych cudzoziemców (uchodźców, migrantów);</p> <p>q) pauperyzacja, marginalizacja i wykluczenie społeczne osób/rodzin będących cudzoziemcami (uchodźcy, migranci).</p>
--	--

5. ZAKOŃCZENIE

Od kiedy w społeczeństwie polskim zaczęto głośno mówić o zjawisku przemocy domowej i jej konsekwencjach pojawia się problem, w jaki sposób skutecznie pomagać ofiarom. Aby móc efektywnie i właściwie pomagać i rozwiązywać problemy ofiar przemocy domowej należy stworzyć odpowiedni system (sieć) wsparcia, tak by osoby doznające przemocy miały możliwość przezwyciężenia swoich problemów. System ten powinien być jednak odpowiednio spójny i zintegrowany, ale też równocześnie elastyczny aby mógł odpowiadać na nowe i nieprzewidziane okoliczności, jak chociażby doświadczanie przemocy wśród uchodźców np. z Ukrainy, bądź innych obszarów objętych działaniami wojennymi. Osoby uciekające przed wojną, poszukujące schronienia w naszym kraju noszą ogromny bagaż negatywnych doświadczeń (utrata bliskich, utrata dobytku, lęku, strachu i niepewności) i są szczególnie narażone na takie problemy, jak: brak możliwości zatrudnienia, brak odpowiednich dochodów (pauperyzację), problemy wychowawcze, trudności w integracji, marginalizację i wykluczenie społeczne, a to z kolei może rodzić napięcia i konflikty społeczne i prowadzić do nakręcania się spirali konfliktów, agresji i przemocy nie tylko w środowisku lokalnym, ale też na gruncie funkcjonowania poszczególnych rodzin uchodźców.

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy ma być odpowiedzią na potrzeby związane z zapobieganiem przemocy i minimalizowaniem jej negatywnych skutków. Jest to program ramowy, wytyczający kierunki działań, może podlegać modyfikacjom i uzupełnieniom wynikającym z bieżących prac monitorujących oraz zmian organizacyjnych i prawnych.

Wdrażanie jego założeń przyczyni się do poprawy stanu bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej, zwiększenia efektywności działań wobec osób stosujących przemoc, jak i wzrostu świadomości społeczności lokalnej na temat przemocy domowej.

BIBLIOGRAFIA

Książki:

1. Bauer J., Granica bólu. O źródłach agresji i przemocy, wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2015.
2. Dziewięcka-Bokun L., Mielecki J., Wybrane problemy polityki społecznej, wyd. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1998.
3. Garvin C. D., Seabury B. A., Działania interpersonalne w pracy socjalnej, cz.1, Procesy i Procedury, wyd. Interart, Warszawa 1996.
4. Gronowska B., Jasudowicz T., Mik C., Prawa Człowieka, wyd. Comer, Toruń 1993.
5. Mellibruda J., Przeciwdziałanie przemocy domowej, wyd. Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009.
6. Nowicki M. A., Wokół Konwencji Europejskiej, Biblioteka Palestry, Warszawa 1992.
7. Rosenberg M. B., W świecie porozumienia bez przemocy, wyd. MiND, Podkowa Leśna 2013.
8. Różyńska J., Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, wyd. CPK, Warszawa 2007.
9. Wawrzyniak J. (red.), Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, wyd. Wyższej Szkoły Humanistyczno - Ekonomicznej, Łódź 2007.

Akty prawne:

1. Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Sтамбуł 11 maj 2011 r.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).
3. Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245 z późn. zm.)
4. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.). Aktualne zmiany zawarte w Dz. U. z 2023 r. poz. 535);

Czasopisma:

1. Malinowski J.A.,: Pętla przemocy. Wychowanie na co dzień, 1996, nr 9.

Źródła sprawozdawcze:

1. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie resortowe, całoroczne PRZEMOC (sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie sporządzone w latach: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Strony internetowe:

1. <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html>
2. <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwo-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html>

Spis tabel i wykresów:

1. Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” w latach 2016 – 2022 na terenie Gminy Węgierska Górka.

2. Tabela 2. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego w latach 2016 – 2021.
3. Tabela 3. Liczba sporządzonych formularzy w ramach procedury „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2016 – 2022 przez funkcjonariuszy Policji.
4. Wykres 1. Liczba osób korzystających z porad i rodzaje udzielonego poradnictwa w związku z przemocą w rodzinie w latach 2016 - 2022 w Gminie Węgierska Górka.
5. Wykres 2. Interwencje domowe przeprowadzone przez Policję w związku z konfliktami i przemocą w rodzinie w powiecie żywieckim w latach 2016 – 2021.
6. Wykres 3. Sprawcy przemocy domowej w powiecie żywieckim w latach 2016 – 2021 znajdujący się pod wpływem alkoholu.
7. Wykres 4. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie w Polsce w latach 2016 – 2022.

Spis rysunków:

1. Rysunek 1. Cykle przemocy w rodzinie.